

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Притули Юрія Михайловича на тему: «Агротехнологічні основи формування високоякісного насіння пшениці озимої в умовах Правобережного Лісостепу України» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 Агронімія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство

(протокол розширеного засідання кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології імені І.П. Чучмія № 19 від 15 квітня 2026 р.)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними науково-технічними програмами, напрямками науково-дослідних робіт університету та кафедри, де здійснювалась підготовка здобувача. Проблема виробництва високоякісного зерна пшениці озимої в умовах інтеграції України до міжнародних зернових ринків набуває особливої актуальності. Одним із ключових напрямів підвищення якості продукції є впровадження у виробництво високоефективних, конкурентоспроможних технологій вирощування, що базуються на досягненнях науково-технічного прогресу. Водночас вирішальне значення має поєднання технологічних чинників із генетичним потенціалом сортів, оскільки саме взаємодія генотипу й елементів агротехнології визначає рівень урожайності та якість насінневого матеріалу.

Високопродуктивні сорти пшениці озимої не завжди реалізують свій господарсько-біологічний потенціал у виробничих умовах, що зумовлено недотриманням елементів технології вирощування, зокрема порушенням оптимальних строків і норм висіву насіння, недостатнім рівнем мінерального живлення рослин та іншими технологічними чинниками. Тому, дослідження особливостей формування врожаю та якості насіння пшениці озимої, а також створення рекомендацій щодо удосконалення елементів технології його вирощування є актуальним. Дисертаційне дослідження є складовою науково-

дослідної роботи Уманського національного університету за темою: «Збалансоване використання, прогноз і управління природним та ресурсним потенціалом агроecosистем України» (номер державної реєстрації 0121U112521).

2. Мета і завдання дослідження полягали у визначенні особливостей формування врожаю та якості насіння пшениці озимої залежно від генотипу, складових технології вирощування та передпосівної підготовки насіння в Правобережному Лісостепу України.

Для досягнення поставленої мети вирішено такі завдання: досліджено вплив нетрадиційних попередників і сортових особливостей на польову схожість насіння; визначено вплив сортових особливостей і нетрадиційних попередників на формування елементів структури врожаю пшениці озимої; встановлено взаємозв'язок урожайності і якості насіння від норми висіву пшениці озимої; досліджено ефективність передпосівної підготовки насіння при сортуванні за розмірами на повітряно-решітних машинах і за питомою масою на сортувальному пневматичному столі; з'ясовано вплив комбінованих протруйників за обробки насіння на його якість; проаналізовано економічну ефективність розроблених складових технологій вирощування пшениці озимої.

3. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, представлені в дисертаційній роботі, є теоретично та методично обґрунтованими, достовірними і ґрунтуються на сучасних наукових підходах та результатах досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців щодо технологій вирощування пшениці озимої та підвищення врожайності її насіння.

Здобувачем застосовано наукові методи дослідження, а саме: польовий – під час фенологічних спостережень, обліків польової схожості, густоти рослин до та після перезимівлі, оцінки зимостійкості, ураження хворобами та шкідниками; лабораторний – для визначення елементів

структури врожаю та якості насіння пшениці озимої; математично-статистичний – для оцінки достовірності отриманих результатів досліджень; розрахунково-порівняльний – для оцінювання економічної ефективності складових технології вирощування пшениці озимої.

Дисертація має логічну структурну побудову, а її зміст повністю розкриває тему наукового дослідження. Між усіма структурними частинами дисертаційної роботи простежується тісний взаємозв'язок, що забезпечує послідовність викладу матеріалу. Висновки до розділів та загальні висновки є обґрунтованими, логічно узгодженими та підтверджуються результатами апробації на науково-практичних конференціях і публікаціями у фахових виданнях. Практична значущість роботи підтверджується впровадженням авторських розробок у діяльність сільськогосподарських підприємств, що свідчить про їх ефективність і практичну цінність.

4. Наукова новизна одержаних результатів проведених досліджень:

вперше: в умовах нестійкого зволоження Правобережного Лісостепу України встановлено особливості формування елементів структури врожаю пшениці озимої залежно від генотипу та нетрадиційних попередників; виявлено закономірності формування врожайності та якості насіння сортів пшениці озимої залежно від складових технології вирощування;

удосконалено: спосіб передпосівної підготовки насіння пшениці озимої, який передбачає очистку від домішок, калібрування на фракції за розмірами та сортування за питомою масою, що забезпечує одержання високоякісного насінневого матеріалу;

набули подальшого розвитку: наукові положення щодо особливостей формування врожайності та якості насіння за його вирощування і передпосівної підготовки.

5. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до наукових публікацій, опублікованих зі співавторами

Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено у дев'яти наукових працях, з яких чотири статті у наукових

фахових виданнях України та п'ять праць у матеріалах наукових конференцій.

6. Список опублікованих праць за темою дисертації:

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України.

1. Поліщук В.В., **Притула Ю.М.** Польова схожість пшениці озимої залежно від попередника. *Збірник наукових праць Уманського НУС*. 2024. Вип. 105. Ч. 1. С. 119–125. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8240-2024-105-1-119-125>.

2. Поліщук В. В., **Притула Ю. М.** Формування елементів структури урожаю пшениці озимої залежно від сортових особливостей та попередників. *Таврійський науковий вісник*. 2024. № 139. Ч. 2. С. 17–22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.139.2.3>.

3. Поліщук В.В., **Притула Ю.М.** Вплив норми висіву на формування продуктивності та якості насіння пшениці озимої. *Агробіологія*. 2025. № 1. С. 122–129. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9270-2025-195-1-122-129>.

4. Поліщук В.В., **Притула Ю.М.** Урожайність і якість насіння пшениці озимої залежно від сортових особливостей та попередників. *Біоенергетика*. 2025. № 1(25). С. 27–31. DOI: <https://doi.org/10.47414/be.2025.No1.pp27-31>.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Поліщук В.В., **Притула Ю.М.** Вплив попередників на формування елементів структури урожаю пшениці озимої в умовах Правобережного Лісостепу України. *Актуальні проблеми агропромислового виробництва України: стратегії стійкості сільськогосподарського сектору під час війни та у післявоєнний період*: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених. Оброшине, 2024. С. 104–105.

2. Поліщук В.В., **Притула Ю.М.** Формування елементів структури урожаю пшениці озимої залежно від сортових особливостей. *Наукові пошуки молоді у XXI столітті*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників. Біла Церква, 2024. С. 35–36.

3. Поліщук В.В., **Притула Ю.М.** Урожайність насіння пшениці озимої залежно від сортових особливостей та попередників. *Актуальні питання агротехнологій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 150-річчю академіка О. І. Душечкіна*. Умань, 2024. С. 13–15.

4. Поліщук В.В., **Притула Ю.М.** Вплив попередника на польову схожість пшениці озимої. *Генетика і селекція в сучасному агрокомплексі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Умань, 2024. С. 112–113.

5. **Притула Ю.М.**, Поліщук В.В. Формування якості насіння пшениці озимої залежно від сортових особливостей та попередників. *Сучасні проблеми біології в умовах змін клімату: матеріали Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції*. Умань: Уманський НУ, 2025. С. 55–56.

7. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

У дисертаційній роботі обґрунтовано доцільність вирощування пшениці озимої після ріпаку озимого, що забезпечує найвищий рівень показників польової схожості (89,2 %) та врожайності насіння (6,48 т/га) порівняно з іншими попередниками. Доведено, що за попередника ріпак озимий формуються кращі елементи структури врожаю, зокрема більша кількість зерен у колосі та їх маса. Визначено, що найбільш ефективним способом підвищення якості насіння пшениці озимої є його сортування за питомою масою на пневмостолі, яке забезпечує досягнення максимальної енергії проростання та схожості на рівні 99–100 %. Доведено, що застосування комбінованих протруйників Селест Макс і Максим Стар у нормах 1,5 і 2,0 л/т сприяє достовірному підвищенню енергії проростання та схожості насіння, особливо за умов незначного ураження фузаріозом.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості їх застосування для вдосконалення технології вирощування насіння пшениці озимої з метою підвищення його врожайності і якості.

Основні результати досліджень пройшли перевірку та впроваджені у науково-дослідну роботу Дослідної станції Київського аграрного

університету НААН (акт впровадження б/н від 10.02.2026 р.), ПСП «Еліт» (акт впровадження б/н від 10.02.2026 р.). Результати досліджень використано у навчальному процесі на факультеті агрономії Уманського національного університету (акт впровадження б/н від 10.02.2026).

Основні положення результатів дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі за викладання дисциплін «Селекція та насінництво сільськогосподарських культур» під час підготовки фахівців відповідного освітнього рівня.

Положення дисертаційної роботи, що становлять наукову новизну, повною мірою висвітлені у фахових виданнях та обговорені на науково-практичних конференціях. Сформульовані в дисертації наукові результати, висновки, рекомендації та пропозиції є особистим науковим доробком автора і належать йому безпосередньо. Особистий внесок здобувача є достатнім.

8. Характеристика структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертаційна робота вирізняється цілісністю та логічною послідовністю викладення матеріалу. Дисертація складається з п'яти логічно взаємопов'язаних розділів, які в комплексі розкривають досліджувану проблему. Мова та стиль дисертації відповідають вимогам наукового викладу, характеризуються смисловою точністю, логічністю, дотриманням стилістичних норм і чіткою структурованістю речень, що забезпечує простоту та зрозумілість подання матеріалу.

Дисертаційну роботу Притули Юрія Михайловича на тему: «Агротехнологічні основи формування високоякісного насіння пшениці озимої в умовах Правобережного Лісостепу України», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія оформлено відповідно до вимог Державного стандарту України 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення». Робота відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 №44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами).

За формою, змістом, глибиною опрацювання й обґрунтованістю висновків дисертація є кваліфікованою науковою працею, виконаною на високому теоретико-методичному рівні. Вона містить уперше отримані та науково обґрунтовані результати щодо вирішення важливої складової проблеми оптимізації елементів технології вирощування насіння пшениці озимої.

Дисертаційну роботу Ю. М. Притули на основі обговорення та висновків визнано завершеною самостійною науково-дослідною роботою, що відповідає вимогам до дисертаційних робіт у галузі аграрних наук та продовольства.

9. Дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертаційна робота Ю. М. Притули виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності. При вивченні дисертаційної роботи не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації.

10. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу Ю. М. Притули, необхідно також вказати на дискусійні положення та зауваження:

1. У темі дисертаційної роботи та за викладу і аналізу експериментальної частини досліджень необхідно вказувати видову належність культури, зокрема, пшениця м'яка (*Triticum aestivum* L.).

2. У роботі відсутній перелік скорочень та аббревіатур.

3. Огляд літератури сформовано за 228 джерелами, проте лише дев'ять – латиницею. За написання розділу доцільно було ширше проаналізувати наукові дослідження іноземних вчених.

4. У роботі не вказано за якими критеріями відібрано сорти для проведення дослідження.

5. У розділі 2 «Умови та методика проведення досліджень» недостатньо деталізовано агротехнологічні умови проведення досліджень, зокрема, не зазначено розміри дослідних ділянок, кількість повторень та

метод розміщення варіантів, що є важливим для оцінки достовірності результатів.

6. Доцільно обґрунтувати обрані варіанти норми висіву, зокрема 4,2 та 5,0 млн. шт./га, для удосконалення технології вирощування апробованих сортів пшениці м'якої озимої.

7. Встановлено, що за меншої норми висіву більшість показників структури врожаю вищі, але урожайність отримано нижчу. Автором не проаналізовано компенсаційні механізми, що могли вплинути на такі результати.

8. Встановлено, що обробка насіння пшениці м'якої озимої комбінованими протруйниками Селест Макс та Максим Стар дала можливість зменшити рівень ураження фузаріозом та підвищити якість насіння. Проте автором не вказано конкретну норму препаратів, зокрема 1,5 чи 2,0 л/т, що доцільно використовувати у виробництві.

9. Опис результатів кореляційно-регресивного аналізу у підрозділі 2 розділу 3 подано дуже стисло. Зокрема, наведено числові значення для коефіцієнту кореляції та детермінації ($R^2=0,18$ і $r = 0,42$), проте їх аналіз є недостатнім. Зокрема, значення коефіцієнта детермінації вказує на те, що значна частина варіації польової схожості зумовлена іншими факторами. Доцільно детальніше пояснити даний аспект.

10. За аналізу таблиці 4.3 та рисунку 4.5 розділу 4 констатуються конкретні значення показників якості насіння залежно від режимів сортування, проте недостатньо глибоко розкрито причинно-наслідкові зв'язки отриманих результатів та їх практичне значення.

11. Висновки потребують уточнення за викладом отриманих окремих результатів досліджень.

12. Окремі джерела літератури оформлено з відхиленням від методичних вимог.

13. У роботі зустрічаються орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки (стор. 4, 14, 16...)

11. Загальний висновок

Текст дисертаційної роботи викладено зрозумілою мовою із використанням сучасного наукового стилю, що супроводжується критичним аналізом і обґрунтованими висновками. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження отримані автором самостійно, що підтверджує його особистий внесок у роботу. Результати дослідження та положення наукової новизни є достовірними, не викликають сумнівів і повністю відповідають змісту проведеного дослідження.

Визначені автором мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження повністю відповідають темі дисертаційної роботи. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни, а структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Висвітлені у дисертації наукові положення є достатньо обґрунтованими, що підтверджується логічною структурою дослідження та значним обсягом опрацьованих і узагальнених фундаментальних праць вітчизняних і зарубіжних науковців. Сформульовані висновки та практичні рекомендації є логічними, узгоджуються з основними результатами дослідження та пройшли необхідну апробацію на науково-практичних конференціях.

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації, а також за результатами розширеного засідання кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології (протокол № 19 від 15 квітня 2026 р.) встановлено, що дисертаційна робота «Агротехнологічні основи формування високоякісного насіння пшениці озимої в умовах Правобережного Лісостепу України» є завершеною науковою працею, автором якої отримано нові науково обґрунтовані результати, які розв'язують конкретне наукове завдання щодо вдосконалення технології вирощування насіння пшениці озимої.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 201 Агрономія та вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування

рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) і може бути рекомендована для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 201 Агронімія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Головуючий на розширеному засіданні
кафедри генетики, селекції рослин
та біотехнології імені І.П. Чучмія,
доктор с.-г. наук, професор,
декан факультету агрономії
Уманського національного університету

Сергій ПОЛТОРЕЦЬКИЙ

«22» квітня 2026 р.

Підпис <i>Сергія Полторецького</i>
ЗАСВІДЧУЮ
Завідувач канцелярії Уманського національного університету
<i>Сергія Полторецького</i>
<i>22. 04. 20 26</i> р.

